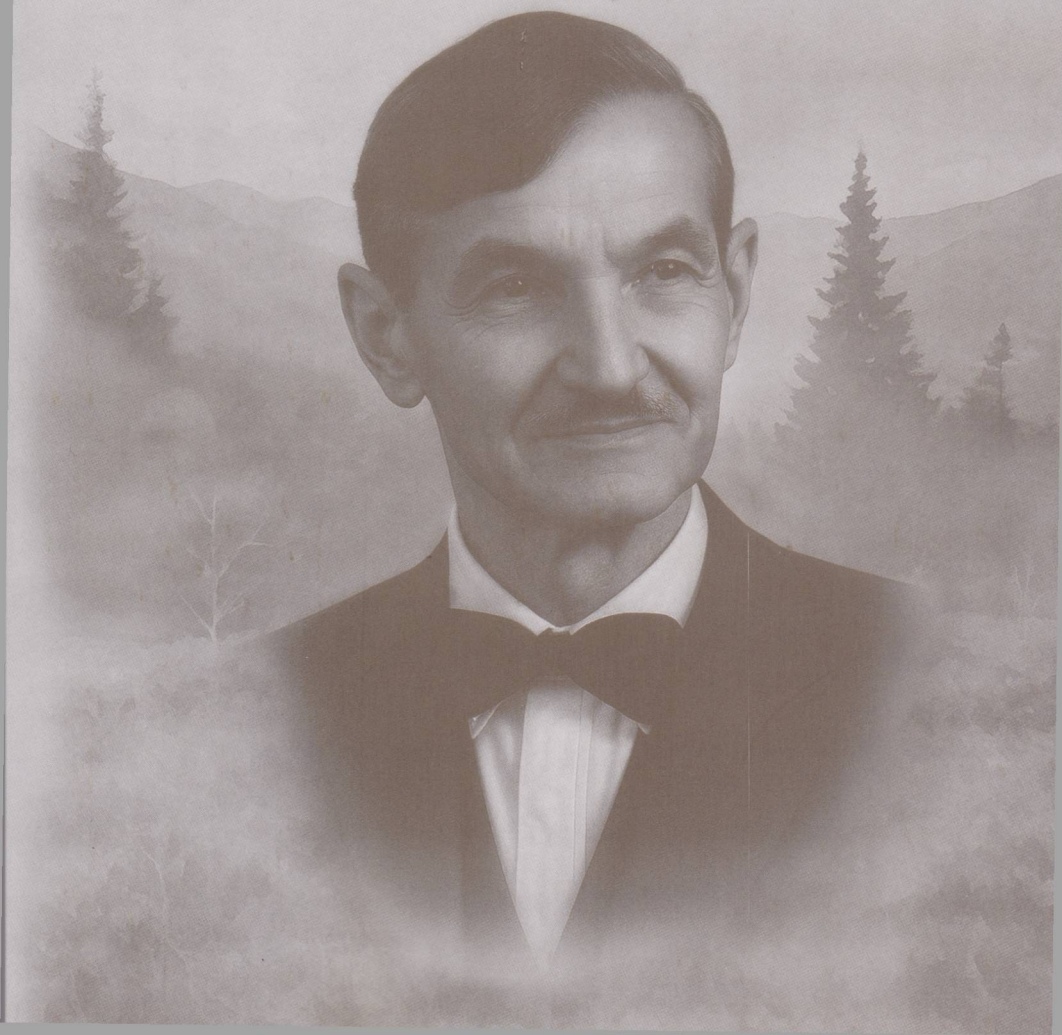

ЯРОСЛАВ БАРНИЧ
на поворотах
ІСТОРИЧНОЇ ДОЛІ

Науково-популярне видання

Любов Кияновська, Олександр Козаренко,
Людомир Філоненко, Ганна Карась,
Василь Тимків, Олександр Драган, Галина Гушул,
Ольга Слободян, Оксана Шмігельська

ЯРОСЛАВ БАРНИЧ на поворотах ІСТОРИЧНОЇ ДОЛІ

Видавничо-поліграфічне товариство «Вік»

Коломия 2025

УДК 78.071.1 (477)

Д 72

ЯРОСЛАВ БАРНИЧ на поворотах ІСТОРИЧНОЇ ДОЛІ. –

Коломия: Вік, 2025. 152 с.

Ця книга є науково-популярним виданням, присвяченим життю та творчості Ярослава Барнича (1896–1967) – українського композитора, диригента й педагога, одного з найяскравіших представників галицької музичної культури ХХ століття. Його оперети й пісні поєднали в собі європейський стиль і національне звучання, а доля митця віддзеркалила складні історичні випробування, які випали на долю багатьох українських мистців.

Збірка статей покликана не лише нагадати про вагому мистецьку спадщину Барнича, але й показати його творчість у широкому історико-культурному контексті. Тут поєднано науковий погляд і доступну форму викладу, що робить видання цікавим як для професійних музикантів, так і для широкого кола читачів.

Упорядники:

Любов Кияновська, Олександр Драган

**Книгу видруковано за кошти програми
"Книговидання" Заболотівської селищної ради
(голова – Петро Маліборський)**

- © Любов Кияновська, 2025
- © Олександр Козаренко, 2025
- © Людомир Філоненко, 2025
- © Ганна Карась, 2025
- © Василь Тимків, 2025
- © Олександр Драган, 2025
- © Галина Гушул, 2025
- © Ольга Слободян, 2025
- © Оксана Шмігельська, 2025

ISBN 978-617-8769-00-0

Карась Г. В.

*доктор мистецтвознавства,
професор, професор кафедри
методики музичного виховання та
диригування Прикарпатського
національного університету
імені Василя Стефаника
(м. Івано-Франківськ), Заслужений
працівник культури України.*

Музично-драматичне мистецтво у життєтворчості Ярослава Барнича

Життєтворчість диригента, композитора, скрипаля, педагога Ярослава Васильовича Барнича (30.09. 1896, с. Балинці, нині Снятинського р-ну, Івано-Франківської обл. – 01.06. 1967, м. Клівленд, шт. Огайо, США) пронизана музично-драматичним мистецтвом від раннього дитинства і юності під час навчання в Коломиї до останніх днів далеко від рідної землі, у США.

Джерельним матеріалом для висвітлення порушеної проблематики слугували спогади митця і його побратимів, матеріали періодики та наукові дослідження.

Вже у третьому класі Коломийської гімназії тринадцятирічний юнак, зорганізувавши оркестр із своїх товаришів, диригував «Наталкою Полтавкою», яку поставив драматичний гурток села Печеніжин [10, с. 566]. І хоч мав багато неприємностей із-за цього з батьком і професорами, замилювання до театральної справи не залишив [4, с. 661].

З початком Першої світової війни Ярослав вступає до лав Українських січових стрільців, де став членом струнно-

го квартету коша УСС у складі: Михайло Гайворонський, Антін Баландюк, Роман Лисик, Ярослав Барнич [4, с. 661; 8; 10, с. 566]. Згодом, не зважаючи на відсутність освіти і практики, наприкінці 1916 року, «...випадково потрапивши до Львова за незадовільним станом здоров'я» [7, с. 48], оскільки був поранений на фронті, стає диригентом **Львівського театру товариства «Українська Бесіда»**, який у 1916–1918 роках стає «Стрілецьким театром» (перестав існувати у зв'язку із передислокацією легіону УСС на Східну Україну навесні 1918 року). І хоч О. Паламарчук називає його шлях до диригентського пульта «романтичним» [19, с. 264], однак, як підкреслювали сучасники, цей шлях був тернистим, сповненим великої напруженої праці і самовдосконалення.

Видатний український режисер Йосип Гірняк згадував про свої перші кроки в цьому театрі (1917–1919, 1922–1924) як співака, де диригентом на той час був січовий стрілець Я. Барнич, який і закріпив його талант. Про становлення молодого диригента він так писав: «Немало потрудився над нашою музичною огладою невтомний молодий ентузіаст диригентського діла Ярослав Барнич. Скільки ночей просиділа ця праведна душа при каганцях і закоптілих ліхтарях над переписом партитур, оркестровок, нотних партій для солістів, хористів, – це сьогодні один Господь відає! Раненько він уже в холодному театрі, зі своєю нерозлучною скрипочкою, закоцублими пальцями награвав мелодії всім тим, хто співав “зі слуху”. А ніде правди діти, тоді всі ми грішні так співали. Безнастанні проби з хором, солістами, з випадковими, недомобілізованими музикантами, все це вимагало не абиякої енергії, що жевріла в тому недавньому учневі середньої школи. На оперні вистави “Тальки” Монюшка та “Катерини” Аркаса запрошувано музикантів із симфонічної військової оркестри, яка складалась із мобілізованих професорів

консерваторій з цілої австрійської імперії та визначних інструменталістів столичних симфонічних оркестр. Майже всі вони були в рангах фельдфебелів, а наш молодий диригент мав рангу стрілецького вістуна (капраля). Але з такою рангою можна було наразитись на службові конфлікти та інші військові неприємності і, правду сказати, було якось незручно заставляти сивоголових фельдфебелів підпорядковуватися молодому капралеві. Тому то перед виставою на нашого диригента Славка Барнича надягали мундир Новіни-Розлуцького з блискучими відзнаками підхорунжого (“кадетаспіранта”), все ж таки на пів “шаржі” вище від фельдфебеля. Треба віддати справедливість: між тими професорами, які скривались за пультами військової оркестри від воєнної хуртовини, наш Славко не падав духом, він з таким молодечим зухвальством змахував батutoю понад головами своїх здисциплінованих музикантів, що їм і в голову не приходило, щоб цей молодець тільки недавно із шкільних стін вирвався» [11, с. 58–59].

Одночасно із працею, Я. Барнич здобуває музичну освіту у Вищому музичному інституті ім. Миколи Лисенка у Львові, де в диригента Львівської Опери, проф. Е. Зуни вчився гри на скрипці й диригентури, брав лекції гри на фортепіано у О. Ясеницької-Волошин, а в проф. В. Барвінського – гармонії та теоретичних предметів (1917–1924), записався на філософський факультет Львівського університету.

Спочатку Я. Барнич набуває досвіду у диригуванні побутовими виставами, а згодом опановує оперні («Катерина» М. Аркаса, 1917; «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського, 1916, «Галька» С. Монюшко, 1918) та опереткові партитури, пробує писати музику до драматичних вистав («Запорізький клад» К. Ванченка-Писанецького, 1917) [7, с. 60].

Значення театру «Українська Бесіда» – «Стрілецького театру» важко переоцінити, адже саме тут вдалося зберегти кращі українські театральні сили – акторів, режисерів та диригентів, у т. ч. Я. Барнича. Останній був одним із провідних діячів цього першого професійного національного театру на теренах Галичини. І хоч «...січові стрільці, тоді ще аматори, не могли впливати на формування цілісного репертуару театру», однак «...молодий диригент Я. Барнич назавжди пов'язав свою творчість зі сценічним музичним мистецтвом, ставши творцем української оперети» [7, с. 67].

У роки Українсько-польської війни і на початку польської окупації дирекцію Театру «Українська Бесіда» очолює Василь Коссак (серпень 1918–26 квітня 1920). Окрім драматичних вистав, відновлюються опери «Чорноморці» М. Старицького – М. Лисенка (11.10.1919), «Катерина» М. Аркаса (18.10.1919), здійснюються постановки оперет («Барон циганів» Й. Штрауса, 1919). Театрознавець С. Чарнецький відзначав велику заслугу оркестру під керівництвом Я. Барнича, який «виконував своє завдання з творчим пієтетом, а не механічно перераховуючи такти» [7, с. 77–78]. Важливою була роль оркестру і в народно-побутових виставах зі співами і танцями. У рецензії композитора Я. Ярославенка на виставу «Циганка Аза» М. Старицького, яка була поставлена у бенефіс театрального диригента Я. Барнича, аналізувалися об'єктивні проблеми театального оркестру і відзначалася заслуга диригента, який «своїм трудолюб'єм та совісною підготовкою зумів у короткім часі познайомитися, щоправда, з невеличким музичним репертуаром нашого театру та надати свою працю під загальний осуд» [23].

Діяльність театру «Української бесіди» під артистичним проводом Олександра Загарова і дирекцією Йосипа Стадника (8.10.1921–15.05.22, 16.07.1922–21.06.1923)

ознаменувала новий етап розвитку театрального мистецтва в Галичині – змінювалася театральна естетика, репертуарна політика. Режисером музичного репертуару був Й. Стадник, а драматичного – О. Загаров. Співпраця Я. Барнича з такими відомими режисерами допомогла йому вперше здійснити постановки опери «Відьма» (1922) та оперети «Бабський бунт» (1923; автор обох – Я. Ярославенко). Поряд із драматичним репертуаром він бере участь у постановках опер «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського (1921), «Катерина» М. Аркаса (1921), «Жидівка» Ф. Галеві (1924), «Галька» С. Монюшка (1922), «Продана наречена» Б. Сметани (1921), «Ноктюрн» М. Лисенка (1922), оперет «Циганський барон» І. Кальмана (1921) [4, с. 662], «Циганська любов» Ф. Легара (1922), співпрацює з такими співаками, як: М. Гребінецька, І. Рубчак, Ф. Лопатинська, О. Любич-Парохоняк, А. Гаск, І. Туркевич та інші. Рецензенти відзначали велике досягнення диригента і хормейстера Я. Барнича у цих постановках, його майстерне диригування та постановку хорів [7, с. 227, 237, 240], при цьому композитор В. Барвінський гостро критикував музичний супровід оркестру в опері «Галька» С. Монюшка [2].

З від'їздом О. Загарова на Закарпаття (липень 1923 р.), театр продовжує працювати до червня 1924 року під керівництвом Й. Стадника. Я. Барнич спільно із диригентом Людвиком Миколою Гладилівичем уперше на українській сцені здійснюють постановки оперети «Баядерка» І. Кальмана (1923), «Княгиня чардашу» (1924) І. Кальмана [21, с. 21], «Добродійну Сусанну» Ж. Гільберта (1924), які мали великий успіх у глядача.

Отож, Львівський період у життєтворчості Я. Барнича (1916–1924 роки) – це період здобуття ним фахової музичної освіти, набуття професійного досвіду оперного диригента, опанування широкого репертуару українських та за-

рубіжних опер та оперет, співпраця з відомим режисерами та співаками¹.

Маючи такий освітній та практичний досвід, Я. Барнич приймає запрошення дирекції **Руського театру товариства «Просвіта» в Ужгороді** (1924–1926 рр.) обійняти посаду диригента оркестру і режисера опери, оперети. Це був Перший український професіональний театр на Закарпатті (тодішній Підкарпатській Русі), яке після краху Австро-Угорської імперії, було введене до складу Чехословаччини. Роль Я. Барнича у процесі становлення та творчому шляху цього театру, який висвітлено у монографіях Ю. Шерегія [22], В. Андрійцю [1], Г. Ігнатовича [13], є дуже вагомою, адже «...передова інтелігенція робила все для того, щоб популяризувати українське мистецтво в надзвичайно скрутних соціально-політичних умовах» [21, с. 28].

Другий сезон цього театру за директора і режисера О. Загарова (1924–1925) дослідник українських театрів Закарпаття Ю. Шерегій вважає найкращим в цьому театрі, у т. ч. завдяки діяльності Я. Барнича [22, с. 131],

Диригент дебютує в цьому театрі музичними виставами «Вечорниці» П. Ніщинського (22.11. 1924 р.), «Ноктюрном» М. Лисенка (23.11. 1924 р.), а 15 січня 1925 р. здійснює прем'єру оперети Й. Штрауса «Циганський барон» [1, с. 139]. В. Андрійцю підкреслює, що ця постановка «...стала новим найвагомим досягненням Руського театру» [1, с. 139]. Угорська газета «Uj Közlöny» зазначала: «...Український театр поставив вчора вечері (15.1) в дуже вдалій інтерпретації вічно славної оперети Й. Штрауса “Циганського барона”. Вистава головно з музикального боку була бездоганна. Душею вистави був

¹ Повний репертуар Львівського театру товариства «Українська Бесіда» за 1915–1924 роки див.: Боньковська О. Львівський театр Товариства «Українська бесіда» (1915–1924). Львів: Літопис, 2003. С. 272–301.

новий диригент Барнич, серйозний музикант, митець, диригує ритмічно, тримає вкупі ансамбль. Декілька сцен прискорив, але випродукував гармонійну виставу» [Цит. за: 22, с. 135].

Тут він продовжує співпрацю із режисером О. Загаровим (1924 – до серпня 1925 р.), а згодом перебирає на себе обов'язки режисера опер і оперет. Тільки за 1925 рік театром було дано 35 опер і 16 оперет [13, с. 209], тобто інтенсивність праці диригента була високою.

Вперше на Закарпатті він як режисер та диригент поставив опери «Ноктюрн» М. Лисенка (22. XI. 1924 р.), «Жидівка» Ф. Галеві (23. III. 1925 р.), «Продана наречена» Б. Сметани (29. III. 1925 р.), «Галька» С. Монюшка (28. IV. 1925 р.), «Сільська честь» П. Масканьї (01. III. 1926 р.), «Фауст» Ш. Гуно (прем'єра 20. III. 1926 р.), «Відьма» Я. Ярославенка (13. III. 1926 р.), «Катерина» М. Аркаса (12. III. 1926 р.), оперети «Шоколадний воячок» Й. Штрауса (02. VI. 1925 р.) «Лилик» Й. Штрауса (10. IX. 1925 р.), «Циганське кохання» Ф. Легара (27. III. 1926 р.) та ін. [1, с. 218–221], які показав у Празі, Пряшеві, Кошицях, Мукачеві, Хусті і Берегові.

Для постановки оперети «Пташник з Тиролю» К. Целлера у березні 1926 р. Я. Барнич здійснює її переклад з німецької спільно із В. Гренджа-Донским [22, с. 146], що свідчить про його літературні здібності. Ю. Шерегій пише, що таких перекладів було більше [22, с. 333].

Постановка гранд-опери світового масштабу «Фауст» Ш. Гуно (прем'єра 20. III. 1926 р.) викликала загальний подив і сенсацію у тогочасного суспільства, адже, як писав Василь Гренджа-Донский у газеті «Свобода» «...навіть мадярські театри в Ужгороді не посміли виставляти “Фавста”» [Цит. за: 22, с. 149], хоч мали для цього набагато більші можливості. Критик відзначав, що успіх опери був заслугою Я. Барнича: «Його мрією було поставити

в Ужгороді щось великого, щоб доказати перевагу над всіма й забрати лаври. Це йому цілком вдалося. Всі старання, заходи і вивчення “Фавста” можемо завдячувати тільки пану Барничеві» [Цит. за: 22, с. 149].

В. Андрійцьо пише, що в репертуарі театру «...співіснували психологічна драма, трагедія та водевіль і опера, оперета, музична комедія, що засвідчує широкий діапазон його мистецьких барв» [1, с. 196]. Я. Барничу, як диригенту та режисеру музичних вистав, було притаманне розуміння всіх цих жанрових особливостей і здатність тонкої інтерпретації музичного матеріалу. Перевага в репертуарі музичних вистав Руського театру надавалася світовій класиці, однак, Я. Барнич наполегливо проводив лінію українізації, здійснюючи постановки опер М. Лисенка, М. Аркаса та Я. Ярославенка. З останнім він листувався і в одному листів писав: «Високоповажний Пане інженер! Звертаюся до Вас з гарячою проською прислати мені негайно відвратною поштою форт[епіанний] витяг “Відьми”, яку хочу тут поставити. Відповідні сили до її постановки маю, навіть кращі чи не у Львові. Остаю з високим поважанням і щирим побажанням щасливого Нового Року» [14].

Лінія українізації чітко простежується в концертній діяльності «Руського театру», де режисером був Я. Барнич. Це: Концерт із творів Д. Бортнянського (12. XII. 1925 р.), Шевченківське свято (12. III. 1926 р.).

Підносячи мистецький рівень музичних вистав Ужгородського театру, Я. Барнич залучає до праці співаків А. Остапчук, І. Рубчака, художників Й. Бокшая і В. Кричевського, співпрацює з режисерами О. Загаровим, М. Певним. Незважаючи на всі труднощі, які долав Руський театр, він служив українським людям і постать Я. Барнича в цьому процесі була вагомою. Її підкреслював у своїх рецензіях театральний критик, письменник і драматург В. Гренджа-Донський на сторінках газети «Свобода» [1,

с.157–158]. А співачка Ольга Дівнич так характеризувала Я. Барнича: «Це був енергійний здібний фахівець, який за короткий час вивчав партії й хори кожної опери чи оперети. Уміло розподіляв ролі й ніколи не помилявся. Завжди усміхався, однак нервував, коли на сцені щось йому не подобалося. Тоді ми тремтіли, що буде, як скінчиться вистава!.. Та він не був мстивий, і дарував нам помилки» [12, с. 582].

Спочатку театр мав державну субвенцію, однак здобутки українського театру не подобались чеській владі, то ж театр почав самоліквідовуватись, а молодий диригент знову вирушає у мандри.

Закарпатський період був для митця часом змушнення, пробою власної режисерської творчості, збагаченням репертуару і виконанням дуже важливої місії українізації цього краю.

З метою підвищення свого фахового рівня у 1925 році Я. Барнич виїжджає на навчання до Німеччини у Sternsches Konservatorium [4, с. 662].

Повернувшись до Галичини (1928), диригент спостерігає злиденне існування українських театрів, тому вирішує займатися педагогічною діяльністю. У Самборі він працює вчителем музики в учительській семінарії «Рідної Школи», де організував філію Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка, «...разом з дружиною Ярославою створює й очолює аматорський театр. Так, впродовж короткого часу було поставлено “Запорожець за Дунаєм”, “Чорноморці”, “Циганський барон”, “Баядерку”» [21, с. 37].

Плідним для митця був період 1929–1941 років у Станиславові. Це насамперед час активної педагогічної праці (працює вчителем музики і співів у багатьох гімназіях, у 1932 році його іменують професором церковного співу та історії церковної музики у Станиславівській семінарії). Із шкільною молоддю Я. Барнич здійснює постановки опер

М. Аркаса «Катерина», М. Лисенка «Ноктюрн» і «Коза-Дереза», І. Бобикевича «Лебедин» [5; 6, с. 693] і таким чином він був творцем шкільного театру в Станиславові. Серед його вихованців була Іра Маланюк, якій після вдало виконаної ролі Лисички в опері «Коза-Дереза» він напророкував чудове майбутнє [5, с. 593]. З молодого співачкою, яка згодом стане європейською оперною зіркою, він ще зустріне на сцені Львівської опери під час війни.

У цей період він творить свої знамениті оперети, про що розповідає його дружина [6, с. 693]. Не вдаючись до їх аналізу, оскільки це виходить за рамки заявленої теми, хочемо тільки вказати, що перша оперета «Дівча з Маслосоюзу» Я. Барнича була поставлена театром ім. Тобілевича (1934 р., реж. М. Бенцаль) і її успіх окрилив композитора. Він пише славнозвісну «Шаріку» (1934), яка кілька років не сходила зі сцени, «Пригоди в Черчі» (1936), «Гуцулку Ксеню» (1938). Саме ці композиції запевнила за Я. Барничем визнання його композитором-засновником української оперети. Визнані музичні авторитети В. Барвінський та Н. Нижанківський високо оцінили творчість Я. Барнича у цьому жанрі.

Він – один із засновників та художній керівник Гуцульського ансамблю пісні і танцю (1940), який існує до наших днів, диригент музично-драматичного театру і симфонічного оркестру у філармонії.

В часі Другої світової війни (1941–1944) Я. Барнич – диригент оркестру Українського театру міста Львова – Львівського оперного театру (далі –ЛОТ), – синтетичного театру, в якому поєднувалася драма, опера та оперета. Директором і художнім керівником ЛОТ стає видатний режисер В. Блавацький, оперою керує відомий диригент Л. Туркевич, а оперетою – Я. Барнич. Останній співпрацюватиме з ними, а також режисерами Й. Гірняком, Й. Стадником та П. Сорокою.

Тут варто відзначити, що взаємини Я. Барнича із В. Блавацьким започаткувалися ще на початку театральної кар'єри останнього, коли він мав намір приєднатися у 1919 році до мандрівної трупи театру «Бесіда» Василя Коссака в Коломиї. Саме молодому диригентові Я. Барничу було доручено перевірити голосові можливості кандидата [20, с. 95]. Пізніше, у своїх спогадах В. Блавацький підкреслював, що Я. Барнич «...зумів деякі недостаті фахової освіти надробляти просто муравлиною працею» [20, с. 97]. Обійнявши посаду директора ЛОТ, В. Блавацький запросив на диригента оперети вже добре знаного у театральних колах Я. Барнича. Оцінюючи його працю з погляду прожитих років, режисер писав, що оперети під керуванням Я. Барнича «...показувала великий поступ і в останніх часах існування театру не поступалась уже іншим ділянкам театру. Коли мені влітку 1944 р. довелося побачити у Відні декілька вистав славної колись у всьому світі віденської оперети, я переконався, що не було причини недооцінювати мистецької вартості львівської оперети» [20, с. 189]. Тобто, можемо констатувати, що Я. Барнич як диригент працював на рівні європейських театрів оперети.

Незважаючи на окупацію Галичини німецьким режимом, ЛОТ у роки Другої світової війни, як підкреслює С. Максименко, «... став епіцентром національного, політичного, культурно-освітнього, мистецького життя регіону» [17, с. 36], «заборонивши у поневоленому краї наукову і політичну діяльність українцям, гітлерівці дали владу театрові, не врахувавши його могутньої сили впливу» [17, с. 42].

В. Блавацький як директор ЛОТ та режисер драматичного сегменту театру «...створив колектив професіоналів, якому не було рівних у тогочасній Європі», «засобами театру відстоював національну ідею і право українців на

власну державу, мову, культуру» [17, с. 78, 79], адже драматичні вистави відвідало 70% українців [9, с. 735]. За участю Я. Барнича-диригента тут поставлено драматичну сцену «Камінний господар» Лесі Українки на музику Б. Кудрика (прем'єра – 22.12.1942), оперу «Ноктюрн» М. Лисенка (прем'єра – 29.04.1944), «Вечорниці» П. Ніщинського (прем'єра – 07.06.1944), балети «Мрії старого композитора» Й. Штрауса (прем'єра 17.11.1941), «Сільське кохання» К. Данькевича (25.09.1943), оперети «Лирик» (прем'єра – 29.11.1943) та «Циганський барон» Й. Штрауса (прем'єра – 14.10.1941), «Жайворонок» (прем'єра – 19.01.1942), «Циганське кохання» (прем'єра – 16.05.1942) та «Паганіні» (прем'єра – 05.12.1942) – всі Ф. Легара, «Пташник з Тиролю» К. Целлера (прем'єра – 25.04.1943) та ін².

Театральний критик Г. Лужницький писав, що балет «Пер Гюнт» Ібсена, музика Е. Гріга, «який був відомий українській театральній публіці як драма, став високомистецьким досягненням як балетне видовище», у т. ч. завдяки додатку уривків з інших музичних творів, над якими вдало попрацювали Л. Туркевич, Я. Барнич та Б. Кудрик [16, с. 292]. В. Блавацький теж оцінював цю працю високо, пишучи, що вони «...виконали цю працю незвичайно гарно» [20, с. 190].

В. Барвінський, аналізуючи прем'єру оперети «Паганіні» Ф. Легара, відзначав добру роботу диригента Я. Барнича та оркестру [3]. Щиру вдячність Я. Барничу як диригенту за «...значний вклад праці у виставу у такий несприятливий час» висловив критик і щодо прем'єри опери «Ноктюрн» М. Лисенка (29.04.1944) [Цит. за: 18, с. 24].

2 Повний репертуар Українського театру міста Львова – Львівського оперного театру за 1941–1944 роки див.: Максименко С. Український театр у Львові в період німецької окупації (1941–1944). Львів, 2015. С. 241–272.

У постановці оперети «Лилик» (1943) Я. Барнич знайомиться із блискучою школою Леся Курбаса в особі актора та режисера Йосипа Гірняка, співпраця з яким продовжиться в еміграційний період. Постановки оперет у ЛОТ здійснювалися на вимогу виробничих обставин та окупаційної німецької влади, яка із задоволенням їх відвідувала.

У липні 1942 року Я. Барнич здійснює гастролі містами Галичини з програмою «Вечір української народної пісні і танцю» [17, с. 251]. Диригент співпрацював у 1943 році з театром-ревю «Веселий Львів» – організував мішаний вокальний октет, з яким працював над репертуаром.

Другий львівський період митця, не зважаючи на всі обставини воєнного часу, були плідними для митця і фактично був zenітом його як диригента.

У 1944–1949 роках Я. Барнич разом з театром Володимира Блавацького вимушено виїхав до Німеччини, де в умовах таборів Ді-Пі в Авсбургу і Регенсбурзі диригує драматичні вистави, опери («Чорноморці», «Наталка Полтавка»), оперети («Жайворонок» Ф. Легара, «Цнотлива Сузанна» Ж. Жільберта) та ревю («Новорічна салатка» Б. Паздрія) «Ансамблю Українських Акторів» [15], член правління Об'єднання мистців української сцени (ОМУС).

Театральні постановки він здійснюватиме і у США, куди емігрує у 1949 році з українським театром В. Блавацького. На відкритті сезону 1949–1950 рр. було поновлено історичне видовище «Батурин» (за Б. Лепким), музичне оформлення якого здійснив Я. Барнич [16, с. 310]. На жаль, діаспорі не вдалося створити постійний український театр в Америці чи Канаді. Він існував як аматорський, працював спорадично, тому Я. Барнич зосередив свої подальші зусилля на роботі з хоровими колективами та педагогічну працю. І хоч митець у Клівленді в 1950-х роках поставив окремі вистави («Назар Стодоля», «Чорноморці», «Запорожець за Дунаєм»), однак розгорнути широку ди-

ригентську театральну діяльність в силу об'єктивних причин йому не вдалося. Його діяльність як хорового диригента була настільки успішною, що після виступу хору на відкритті пам'ятника Т. Шевченкові у Вінніпезі (Канада) у 1961 році «... міська управа присуджує йому звання Почесного Громадянина Міста» [21, с. 56]. А на відзначення 70-річчя від дня його народження, 50-річчя музично-творчої діяльності та 15-річчя від дня заснування ним Українського хору ім. Тараса Шевченка 23 квітня 1966 року на ювілейних святкуваннях у Клівленді з цієї нагоди Я. Барничу було вручено «Золоту батуту». Цим символічним подарунком було гідно пошановано велику сподвижницьку працю диригента, який все своє життя працював для української музичної культури в умовах іноземного поневолення України та діаспори.

Список використаної літератури

1. Андрійцьо В. Руський театр Товариства «Просвіта» в Ужгороді (1921–1929). Перший український професіональний театр на Закарпатті: монографія. Ужгород: Гражда, 2012. 232 с.

2. Барвінський В. З театру. Громадський Вісник. 1922. 16 березня.

3. Барвінський В. Прем'єра оперети Легара «Паганіні» у Львівському Оперному Театрі. Краківські вісті. Львів, 1942. 11 грудня. Ч. 277 (724). С. 5.

4. Барнич Я. Уривок зі спогадів. Наш театр. Книга діячів українського театального мистецтва 1915–1975. Т. 1. Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто: ОМУС, 1975. С. 661–664.

5. Барнич Я. Шкільний театр у Станиславові. Наш театр. Книга діячів українського театального мистецтва 1915–1975. Т.1. Нью-Йорк– Париж – Сідней – Торонто, 1975. С. 592–594.

6. Барнич Я. Як творилась нова українська оперета. Наш театр. Книга діячів українського театрального мистецтва 1915–1975. Т.1. Нью-Йорк– Париж – Сідней – Торонто, 1975. С. 693–698.

7. Боньковська О. Львівський театр Товариства «Українська бесіда» (1915–1924). Львів: Літопис, 2003. 340 с.

8. В. Ярослав Барнич. Театральне Мистецтво, 1923. Вип. IV. С. 56.

9. Гайдабура В. Театр окупованої України. Історія українського театру. Т. 2. (1900–1945). Київ: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, 2009. С. 730–828.

10. Гайський О. Ярослав Барнич: життя і творчий шлях. Альманах Станиславівської землі: збірник матеріалів до історії Станиславова і Станиславівщини: В 2 т. Нью-Йорк – Торонто – Мюнхен, 1975. Т. 1. С. 566–570.

11. Гірняк Й. Спомини / упоряд. Б. Бойчук. Нью-Йорк: Сучасність, 1982. 487 с.

12. Дівнич О. Із мого життя. Наш театр. Книга діячів українського театрального мистецтва 1915–1975. Т.1. Нью-Йорк– Париж – Сідней – Торонто, 1975. С. 577–588.

13. Ігнатович Г. Від гасниці до рампи: нариси з історії українського театру на Закарпатті. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2008. Ч. 1. 344 с.

14. Лист Я. Барнича до Я. Ярославенка з Ужгороду до Львова від 9 січня 1925 року. Відділ рукописів Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. Архів Я. Ярославенка. Ф. 146 / п. 8.

15. Лисяк О. Ансамбль Українських Акторів у 1945/1949 рр. у Німеччині. Наш театр. Книга діячів українського театрального мистецтва 1915–1975. Т.1. Нью-Йорк– Париж – Сідней – Торонто, 1975. С. 381–395.

16. Луницький Г. Український театр. Наукові праці, статті, рецензії: зб. праць. Львів, 2004. Т.1. Наукові праці. 344 с.

17. Максименко С. Український театр у Львові в період німецької окупації (1941–1944). Львів, 2015. 328 с.

18. Паламарчук О. ... А музи не мовчали. Львів, 1996. 96 с.

19. Паламарчук О. Світ моїх зацікавлень. Львів, 2006. 400 с.

20. Ревуцький В. В орбіті світового театру. Київ – Харків – Нью-Йорк: Вид-во М. П. Коць, 1995. 243 с.

21. Філоненко Л. Ярослав Барнич: науково-популярний нарис про життя та творчість. Дрогобич: Відродження, 1999. 152 с.

22. Шерегій Ю. Нарис історії українських театрів Закарпатської України до 1945 року. Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто; Пряшів; Львів: Словацьке пед. вид-во в Братиславі, 1993. 414 с.

23. Я. [Ярослав Ярославенко]. З нагоди бенефісу капелюшника українського театру. Вперед. 1919. 25 жовтня.